

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้เน้น“คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไทยในระยะ 5 ปีข้างหน้า คือ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ข้อ 2.4 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีหลากหลายรูปแบบ บทบาทของภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาชุมชนนั้น ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การศึกษาค้นคว้าและการวิจัยต่าง ๆ นำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมมีมากขึ้น ภูมิปัญญาไทยซึ่งมีความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทยที่สืบทอดกันมาในสังคมไทยนั้นจะเกี่ยวข้องกับทุกมิติของสังคมโดยมีคนเป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆในสังคมดังกล่าว หรือสามารถกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่ สืบทอด และถ่ายทอดภูมิปัญญาของสังคมหรือท้องถิ่นนั้นๆไปสู่รุ่นต่อไปและนำภูมิปัญญาดังกล่าวมาพัฒนาชีวิตคนในสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยนั้น ควรต้องมุ่งการวางรากฐานในการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาแต่ละเรื่องให้กระจ่างชัดเจนศึกษาจากผู้คนในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้นๆให้มากที่สุด ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของภูมิปัญญาต่างๆที่รวบรวมได้ เมื่อบรรณข้อมูลได้แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่และสังเคราะห์ความเชื่อมโยงของภูมิปัญญาต่างๆที่รวบรวมได้ เมื่อศึกษารวบรวมเสร็จแล้ว ควรต้องมีการถ่ายทอดไปสู่กลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการที่เหมาะสม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะได้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ทำให้สามารถคิดและจัดการแก้ปัญหาเกี่ยวกับตนเอง เช่น การพัฒนางานอาชีพ การพัฒนาท้องถิ่น และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ หรือสร้างภูมิปัญญาใหม่ในท้องถิ่นของตน และสามารถถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นต่อไป ซึ่งในการถ่ายทอดภูมิปัญญานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสร้างหรือพัฒนาบทเรียนภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้มีความเป็นรูปธรรมและง่ายต่อการทำความเข้าใจที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนให้สอดคล้องกับภาวะปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปสู่ศักยภาพสูงสุดของคนในชุมชน รวมทั้งก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ใหม่ๆไปปฏิบัติได้อย่างประสบผลสำเร็จด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตั้งถิ่นที่ตั้งขึ้นมาเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาต่างๆของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลของชุมชน และเป็นสถานที่ในการ

ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาให้แก่ผู้คนในชุมชนนั้นที่ต้องการศึกษาหาความรู้ และยังเป็นสถานที่สำหรับทดลองปฏิบัติใช้องค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด

บทบาทของภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาสังคม ได้รับการยอมรับมากขึ้นจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และองค์กรชุมชน การศึกษาค้นคว้า และนำไปสู่การปฏิบัติการในแผนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น ภูมิปัญญาไทยมีความหลากหลาย ซึ่งเป็นความหลากหลายที่แวดล้อมวิถีชีวิตของคนในสังคม ภูมิปัญญาไทยจึงเกี่ยวข้องกับทุกมิติทางสังคม โดยมีคนเป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์กับมิติทางสังคมนั้น ๆ หรืออีกนัยหนึ่งเรียกได้ว่าเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาของสังคมผู้รู้ สืบทอด พัฒนา ถ่ายทอด และนำความรู้ทางภูมิปัญญามาพัฒนาชีวิตของคนไทยในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และกำหนดทิศทางอย่างชัดเจนในยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2544 - 2549 ว่าจะต้องพัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2547 หน้า 1-12) และทิศทางการพัฒนาในประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้มุ่งการวางรากฐานในการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ตั้งนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญา แต่ละเรื่องให้กระจ่างชัดโดยศึกษาจากชาวบ้านให้มากที่สุด ให้รู้ว่าเขาทำอะไรเป็น เขาทำอะไรเก่ง มีอะไรอยู่บ้าง และแต่ละชุมชนมีภูมิปัญญาอะไร เมื่อรวบรวมข้อมูลได้มากแล้วนำมาจัดหมวดหมู่เป็นแผนก เพื่อหาความหมายและคุณค่าที่แท้จริงโดยพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญากับระบบต่างๆ ของชุมชน เมื่อศึกษาภูมิปัญญาจนกระจ่างชัดแล้วควรถ่ายทอดไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2543 : 115-119, อ้ายใน อัญชลี พงษ์แดง, 2533 : 3)

นอกจากนี้สำหรับการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จึงได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 81 ระบุว่า รัฐจะต้องส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระบบการปฏิบัติอย่างจริงจังในการจัดการศึกษาซึ่งโดยระบบการจัดการศึกษา ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการดำรงชีวิตมนุษย์ จึงได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ว่า ให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพราะเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสม ผู้เรียนได้เรียนรู้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความสามารถในการคิด การจัดการแก้ปัญหาเกี่ยวกับตนเอง งานพัฒนาอาชีพ การพัฒนาท้องถิ่นและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งบำรุงรักษาทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีสืบไป (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 1-2; อ่างในสุเมธ วรรณรัตน์, 2548 : 4) จากความสำคัญดังกล่าว สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการนำภูมิปัญญามาใช้ในการเรียนการสอนโดยสอดแทรกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการ

การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้สอดคล้องกับภาวะปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมทั้งก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ใหม่ ๆ ไปสู่การปฏิบัติได้สำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุขและยังส่งผลให้ครูผู้สอนจนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 – 2554) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 อย่างแท้จริงซึ่งให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษารวบรวมและพัฒนาบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชน และศึกษาแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอบางพลีจังหวัดสมุทรปราการตามบริบทของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มาศึกษาเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลังต่อไป ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย คือ ชุมชนในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ และชุมชนต่างๆในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นแหล่งของภูมิปัญญาที่หลากหลายและคนในชุมชนหลายกลุ่ม ได้นำความรู้ภูมิปัญญาของตนที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้และปฏิบัติอย่าง เป็นรูปธรรมและเป็นอาชีพเป็นจำนวนมาก แต่ยังขาดฐานข้อมูลบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น และศูนย์การเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตามบริบทของชุมชนที่มีศักยภาพที่สามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ ประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมและพัฒนาบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตามบริบทของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วม (Qualitative Participatory Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูล ได้แก่ ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาและนักวิชาการอิสระด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและด้านการศึกษาที่ทำการสอนวิจัยด้านหรือมีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

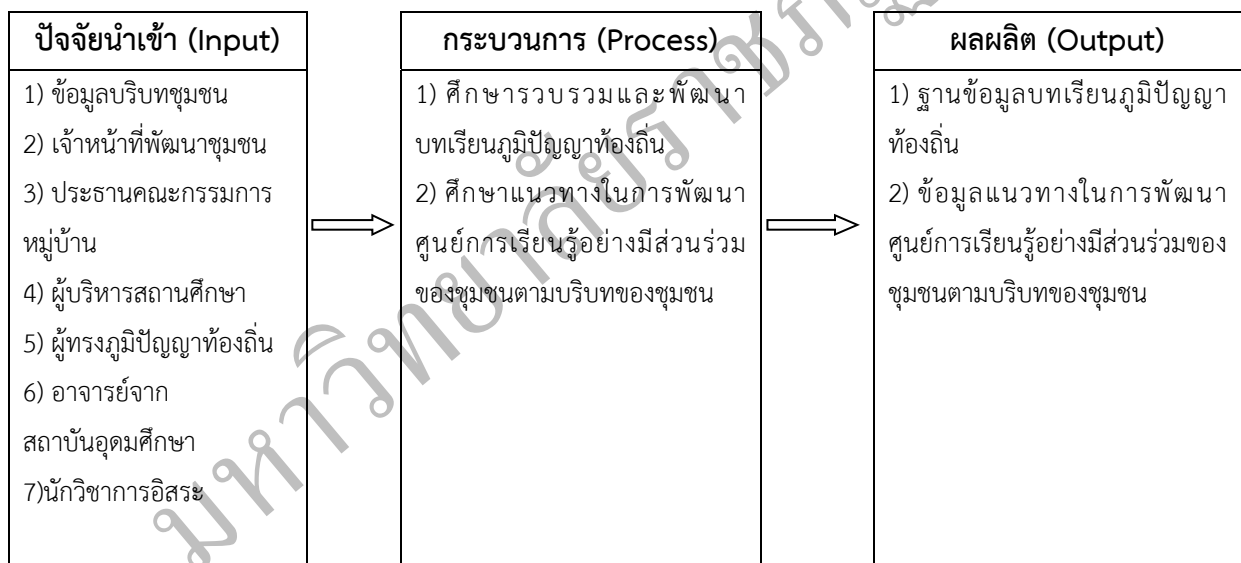
1. การศึกษารวบรวมและพัฒนาบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 4 ประเด็น คือ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์ความรู้และผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) กระบวนการเรียนรู้สั่งสมประสบการณ์ 3) การถ่ายทอดประสบการณ์/ภูมิปัญญา 3) ลักษณะผลิตภัณฑ์/ผลงาน และ 4) ขั้นตอนการผลิต/การดำเนินการ และแบ่งองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น 4 สาขา 7 ด้าน คือ 1) สาขาเกษตรกรรม ได้แก่ ด้านอาหารและขนม 2) สาขาศิลปกรรม ได้แก่ ด้านงานประดิษฐ์ ด้านหัตถกรรม และด้านดนตรีนาฏศิลป์ 3) สาขาสาธารณสุข ได้แก่ ด้านยาสมุนไพร และด้านการวางแผนโบราณ และ 4) ด้านเกษตรกรรม

2. การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตามบริบทของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 5 ด้านหลัก คือ 1) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดการการเรียนการสอนและการถ่ายทอดประสบการณ์ 4) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ และ 5) ด้านงบประมาณสนับสนุนและการจัดการ

1.3.3. ขอบเขตด้านพื้นที่เป้าหมาย คือ ชุมชนต่างๆที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งแบ่งเป็น 6 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลบางพลีใหญ่ (23 หมู่บ้าน) 2) ตำบลบางปลา (15 หมู่บ้าน) 3) ตำบลบางไฉลง (11 หมู่บ้าน) 4) ตำบลบางแก้ว (16 หมู่บ้าน) 5) ตำบลราชาเทวะ (15 หมู่บ้าน) และ 6) ตำบลหนองปรือ (3 หมู่บ้าน)

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษารวบรวมและพัฒนาคู่มือเรียนรู้ปัญหาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตามบริบทของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมี 3 กลุ่ม คือ 1) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอบางพลี ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ในการศึกษารวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี 2) ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน และ ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ในการศึกษาภาคสนามเพื่อศึกษาแหล่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3) อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการอิสระ ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน และ ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตามบริบทของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี ผู้วิจัยทำการศึกษารวบรวมและพัฒนาคู่มือเรียนรู้ปัญหาท้องถิ่น โดยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแนวคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลที่ได้จากการวิจัยคือ ฐานข้อมูลบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวทางในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 **ภูมิปัญญาท้องถิ่น** หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนในชุมชนอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่ผ่านกระบวนการศึกษาสังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชน และในตัวของผู้นั้น ซึ่งหากมีการสืบค้นเพื่อการศึกษาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

1.5.2 **การพัฒนาบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผน กำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าโดยต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ขององค์ความรู้ ทักษะ ผลงานของชาวบ้านในท้องถิ่น หรือ สิ่งที่เป็นคุณธรรมและยึดปฏิบัติ อันมีที่มาจากประสบการณ์และพิสูจน์แล้วว่าดีและมีผลทั้งด้านดีและไม่ดีต่อการดำเนินชีวิตหรือการทำงานซึ่งได้มาจากการสั่งสมประสบการณ์สืบทอดกันมาและนำมาปรับปรุงพัฒนาขึ้น มาเป็นผลงานที่มีการสร้างสรรค์และใช้ในการดำรงชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน สิ่งที่เป็นชุดข้อมูลสำหรับใช้ในการเรียนรู้ บทเรียนจะอธิบายเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้นและคำอธิบายนั้นต้องมีคุณค่าในการนำไปปฏิบัติซึ่งคำอธิบายที่ชัดเจน และเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการนั้น สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษารวบรวมอย่างเป็นระบบของภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และจัดรวบรวมไว้ในรูปแบบของฐานข้อมูลบทเรียนภูมิปัญญา ซึ่งบทเรียนภูมิปัญญาแต่ละบทประกอบด้วย 1) ประวัติผู้ทรงภูมิปัญญา 2) กระบวนการเรียนรู้สั่งสมประสบการณ์ 3) การถ่ายทอดประสบการณ์/ภูมิปัญญา 3) ลักษณะผลิตภัณฑ์/ผลงาน และ 4) ขั้นตอนการผลิต/การดำเนินการ

1.5.3 **ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น** หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาในท้องถิ่นชุมชนในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีความรู้ ความสามารถสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์จนประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ยอมรับ และสามารถเผยแพร่และถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของภูมิปัญญาในแต่ละสาขานั้น ๆ ให้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง

1.5.4 **ศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน** หมายถึง สถานที่ที่มีผู้รู้ ประสบการณ์ สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่ว่าจะเป็นที่วัด โรงเรียน สำนักงานเทศบาล สำนักงานองค์กรบริหารส่วนตำบล สถานีอนามัย ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน กำนันหรือบ้านของผู้รู้ ของผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น” เป็นการจัดการที่เกิดขึ้นโดยชุมชน โดยผู้นำที่สามารถดำเนินการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชนนั้นๆ

1.6 ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ได้ฐานข้อมูลบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. ได้ข้อมูลแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตามบริบทของชุมชนในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี